

Det Kgl. Justis- og politidep.

PB 8005 Dep.

0030 Oslo

Vår dato:
04.12.2009
Deres dato:

Vår referanse:
odd-2009-4245
Deres referanse:

JUSTISDEPARTEMENTET	
08 DES 2009	
SAKSNR.:	200906320
AVD/KONT/BEH:	LOV/EPL/KR
DOK.NR. 31	ARKIVKODE:

Vedr. høring om finansinstitusjoners pantsettelse av egne kunders innskuddskonti

Vi viser til Deres brev av 23.9.2009 med notat inneholdende forslag om endringer i panteloven som regulerer finansinstitusjoners pantsettelse av egne kunders innskuddskonti. Forslaget i seg selv foranlediger ikke kommentarer fra vår side når det gjelder innskuddskonti. Vi vil imidlertid benytte anledningen til å foreslå en uttrykkelig regulering av en parallell situasjon på vårt område. Det er situasjonen når investorkonti i et verdipapirregister (verdipapirkonti) er gjenstand for pantsetting hvor registerfører for verdipapirkontoen er identisk med panthaver. Det kan være behov for en slik regulering, særlig for det tilfellet at det blir gitt regler iht. forslaget om innskuddskonti. Vi antar at manglende regulering av spørsmålet kan skape usikkerhet om rettstilstanden omkring verdipapirkonti. Vi vil nedenfor ta opp behovet for regulering på vårt område og videre drøfte de ulikheter som gjør seg gjeldende vedrørende slike konti i forhold til innskuddskonti.

Investorkonti og beholdninger av finansielle instrumenter på slike konti kan være gjenstand for pantsetting i et verdipapirregister, i samsvar med reglene i panteloven § 4-1, 3. ledd, jf. verdipapirregisterloven § 7-1.

Verdipapirsentralen ASA er gitt konsesjon som verdipapirregister i Norge iht. lov om registrering av finansielle instrumenter. Når det gjelder organiseringen av vår virksomhet har vi i samsvar med loven valgt å delegere kontoføringen til registerførere, jf. lovens § 6-5. Registerførere er verdipapirforetak og banker som fører verdipapirkonti for investorer i finansielle instrumenter. Det er en praktisk forekommende situasjon at det er identitet mellom den institusjon som er registerfører for vedkommende investor og panthaver i investors portefølje av verdipapirer.

Per 30.9.2009 var det registrert 1 684 000 investorkonti i VPS. Av disse var det 197 098 konti inneholdende pantsatte finansielle instrumenter. Av disse igjen var 179 242 konti pantsatt til fordel for registerfører selv. Det er således en svært praktisk situasjon at det er slik identitet som nevnt. Det er derfor et klart behov for å regulere denne situasjonen, og vi foreslår at praksisen blir innarbeidet i lovverket, slik at den blir uttrykkelig tillatt på linje med forslaget vedrørende innskuddskonti. Det vil være en vanskelig situasjon for panthaverne dersom det kan reises tvil om rettstilstanden.

Rettstilstanden er også forutsatt i våre forretningsvilkår (jf. Forretningsvilkårenes alminnelige regler pkt 2.4 og 3.5, 2. ledd), som er fastsatt i samsvar med verdipapirregisterloven § 1-2 og offentlig godkjente. Verdipapirmarkedet har innrettet seg i samsvar med dette, og vi har ikke indikasjoner på at alminnelige kreditorer ikke skulle akseptere rettstilstanden.

Den rettslige situasjonen vedrørende pantsetting av finansielle instrumenter er dog annerledes enn hva som gjelder for innskuddskonti. Problemet med at finansinstitusjoner pantsetter egne kunders innskuddskonti til fordel for seg selv ligger i konstruksjonen av innskudd som å være lån gitt banken. Dermed oppstår det identitet mellom debitor for innskuddet og debitor cessus, slik dette er beskrevet i høringsnotatet.

Den formelle og prinsipielle situasjonen er en annen når det gjelder verdipapirkonti i et verdipapirregister. Det er to forhold som gjør at denne situasjonen er annerledes enn for innskuddskonti som skal være gjenstand for panterettsstiftelse. Når det gjelder finansielle instrumenter er det reell eiendomsrett som pantsettes og som så registreres hos en uavhengig instans (tredemann), verdipapirregisteret, som er den vanlige situasjonen for etableringen av rettighetsregistre.

Imidlertid kan det tenkes at de reelle hensyn som taler mot å anerkjenne adgang for finansinstitusjoner til å foreta pantsetting av egne kunders innskuddskonti til fordel for seg gjør seg gjeldende også her. Vi tar her opp de kriteriene som er nevnt i notatet vedrørende innskuddskonti.

Dersom det er adgang til å pantsette formuesgoder vil det alltid kunne skje på bekostning av de vanlige kreditorer. Imidlertid vil ikke en regulering her ha særlig stor praktisk betydning på bakgrunn av at det skjer pantsetting i stort omfang i dag. Det er således ikke tale om utvidelse av hva for typer objekter (formuesgoder) som rettsordenen gir adgang til å pantsette (kravet om at det skal uttrykkelig lovregulering til for å anerkjenne panterett, panteloven § 1-2, 2. ledd). En uttrykkelig regulering innebærer ikke at panteadgangen utvides, men bekrefter bare den eksisterende rettstilstand. Videre kan rettsvernsakten i dag etableres på annet vis, ved at den ordnes via en annen registerfører slik at det ikke lenger er identitet mellom denne og panthaver. Dermed reguleres bare hvem som kan være panthaver i dette tilfellet.

Ved pantsettelsesadgang generelt kan reises spørsmål om behovet for kontroll med rådigheten over panteobjektet og notoriteten over rettsvernsakten. Behovet for kontroll med rådigheten ligger hos panthaver, og kan således ikke spille noen rolle her, hvor panthaver er den institusjon som har rådigheten. Ved at registrering i rettsvernsregisteret er rettsvernsakten sikres notoriteten over forholdet.

Derimot er behovet for at pantsetter er opplyst om hva panteretten innebærer tilstede, særlig i forbrukerforhold. Dette ivaretas delvis i forslaget som krever skriftlig avtale om pantsettelse. Det samme bør også være kravet ved pantsetting av finansielle instrumenter. En skriftlig avtale gir videre mulighet for å kreve at den inneholder bestemmelser som regulerer innholdet av panteretten i tillegg til hva panteloven bestemmer.

Det eksisterer ikke retts tekniske problemer ved å registrere pant på investorkonti. Det er mulig for investor å registrere så vel hele konti som deler av konti, enkeltbeholdninger og deler av beholdninger på konti. Det er derfor ikke behov for å stille krav om å etablere særskilt konto som skal være gjenstand for pantsettingen. Pantsettingen må fortsatt skje ved registrering på konto og angi pantekravet i samsvar med panteloven § 1-4. Det er dette kriteriet som skaper den sikreste notoriteten for at panterett er etablert og når, i motsetning til at kravet for innskuddskonti kun består i å meddele retten overfor debitor cessus som ellers ved enkle pengekrav.

På denne bakgrunn foreslår vi at panteloven § 4-1, 3. ledd tilføyes følgende setning (som blir 2. punktum):

"Finansielle instrumenter på konto ført av registerfører kan pantsettes til fordel for registerfører. I forbrukerforhold må slik panterett etableres ved skriftlig avtale."

Med vennlig hilsen for
Verdipapirsentralen ASA

A handwritten signature in blue ink that reads "Odd Langaas".

Odd Langaas
Advokat